

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» ҚЕАҚ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН НАО «ЕВРАЗИЙСКИЙ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА»

«ТРАНСВЕРСАЛДЫ ДАҒДЫЛАР: ТӘЖІРИБЕ, МӘСЕЛЕЛЕР, БОЛАШАҒЫ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ

КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ МАТЕРИАЛДАР

ЖИНАҒЫ

17 сәуір, 2024 жыл

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

«ТРАНСВЕРСАЛЬНЫЕ НАВЫКИ: ОПЫТ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ»

17 апреля, 2024 года

АСТАНА
2024

УДК 378
ББК 74.58
Т66

Асылбекова М.П

**«ТРАНСВЕРСАЛДЫ ДАҒДЫЛАР: ТӘЖІРИБЕ, МӘСЕЛЕЛЕР,
БОЛАШАҒЫ» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ**

ISBN 978-601-337-983-8

Т66 «Болашақ мұғалімдердің трансверсалды дағдыларын дамытудың инновациялық моделін әзірлеу және енгізу (Финляндия, Эстония тәжірибесі негізінде)» тақырыбындағы 2022-2024 жылдарға арналған гранттық қаржыландыру жобасы аясындағы «Трансверсалды дағдылар: тәжірибе, мәселелер, болашағы» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференция. «Трансверсалды дағдылар: тәжірибе, мәселелер, болашағы» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағы (Астана қ., 17 сәуір, 2024ж.)/ М.П.Асылбекова.© Астана: “Булатов А.Ж.” ЖК, 2024., - 311б.

ISBN 978-601-337-983-8

Жинаққа Қазақстан және шетел ғалымдарының, ЖОО оқытушыларының мектеп мұғалімдерінің, студенттер, магистранттар, докторанттардың мақалалары енгізілген.

В сборник включены материалы международной научно-практической конференции «Трансверсальные навыки: опыт, проблемы, перспективы».

УДК 378
ББК 74.58

ISBN 978-601-337-983-8

© Астана: “Булатов А.Ж.” ЖК, 2024 -ISBN

Редакция алқасы:

Асылбекова М.П. – педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент

Сейітқазы П.Б. – педагогика ғылымдарының докторы, профессор

Сламбекова Т.С. - педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор м.а.

МАЗМҰНЫ

№	Автор(лар), мақала тақырыбы	Беттер
Пленарлық мәжіліс		
1	Асылбекова М.П., Отарова Т.Н. Болашақ мұғалімдердің трансверсалды дағдыларын дамыту тәжірибесі	3
2	Mourat Tchoshanov Designing and studying stem learning in digital age via blended approach of engineering, learning sciences, and didactics	9
3	Ширбачеева Г.Ш. Педагогические вызовы современности: поиск новых подходов к образованию в социокультурной ситуации	12
4	Вахидова Л. В. Теория и технология профессионального развития педагога в контексте трансверсальности	15
5	Кожамкулова Г.Е. Интеграция трансверсальных навыков в содержание куррикулума» (на примере куррикулума Назарбаев Интеллектуальных школ)	20
6	Садикова Ш.А. Теоретико-методологические представления об образовательной среде и основаниях ее проектирования	25
7	Ахмедьянова А.Х. Демонстрация как инструмент оценки профессиональных и трансверсальных компетенций будущих педагогов	30
8	Санатбай П.А. Кәсіби даярлау үдерісінде Soft skills дағдыларын дамыту: шетел тәжірибесі	33
9	Шабаева Г. Ф., Яшина В. И., Чинаева З. М. Инновационная подготовка студентов в полилингвальной и цифровой профессиональной среде по дошкольному профилю в рамках речевого развития детей.	39
10	Baimuldinova G. Thriving in transition: how transversal skills support students in university socium	43
1 СЕКЦИЯ: ПЕДАГОГТЕРДІ ДАЙЫНДАУДАҒЫ ТРАНСВЕРСАЛДЫ ДАҒДЫЛАР: ШЕТЕЛДІК ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ТӘЖІРИБЕ		
11	Сейітказы П.Б., Махмут Читиль, Ырымбаева Н.А. Медиабілім үдерісінде трансверсалды дағдыларды дамыту	51
12	Абильдина С.Қ., Мукушева А.Н., Дагарова Ж.У. Шағын жинақты бастауыш сынып оқушыларының трансверсалды дағдыларын дамытудың теориялық негіздері	55
13	Абдуллаева Н. М. Тенденции развития образования на современном этапе образовательного процесса	58
14	Абдуллаева Н. М., Шербачеева Л.С. Использование технологий 4К для стимулирования ученической мотивации	62
15	Сламбекова Т.С., Шакаримова К. К. Болашақ педагог-психологтардың кәсіби имиджін қалыптастырудағы трансверсальды дағдылардың мүмкіндіктері	66
16	Есекешова М.Д., Тастанбекова Н.Д., Аубакиров А.К. Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінде білім алушылардың көшбасшылық қасиеттерін қалыптастыру - басты міндет	72
17	Ботабаева А.Е., Ажибаева Р. Е. Болашақ педагогтердің трансверсалды дағдыларын қалыптастыруда онлайн оқыту платформаларын пайдаланудың маңыздылығы	77
18	Сейітказы П.Б., Кошанова М. Т. Медиа құзыреттілікті қалыптастырудың педагогикалық функциялары	81
19	Шаханова Э.А. Педагогикалық білімнің қолданылу ерекшеліктері	86

20	Otarova T. N., Zhanabaeva A.K. The importance of internet resources in learning	90
47	Молдабай А.М., Саурыкова Ж.М. Issues of terminology systematization»	190
48	Салкынбаева А.М. Тиімді оқыту және тәлімгерлік құпиялары	192
49	Тнимова Ю.М., Нурманалиева У.Т. Compound complex sentences in the english language	196
50	Seisebayeva B.T.,Tolkumbekova A. K. «E-learning as one of the forms of implementation of the learning process»	198
51	Seisebayeva B.T. Peculiarities of development of modern methods in foreign language teaching	202
52	Seitova Z.A. The study relevanceof future teachers’ social intelligence	207
53	Toregeldieva A. N., Tulebayeva S.K. Using a foreign language in information technology in modern conditions	212
54	Хасенқызы Т., Акрамова Ә.С. Білім беруді цифрландырудағы тәуекелдер	215
55	Аканова А. А., Искакова М. О. Оқытудың белсенді әдістері – сапалы білім беру негізі	221
56	Гайбуллаева С. С., Уалиева Н. Жастармен әлеуметтік педагогикалық жұмыстың ерекшеліктері	224
57	Калматаева А. М., Калымбетова Д. Ж. Церебральды сал ауруына шалдыққан балаларға арналған логопедиялық түзету жұмыстарының әдістемесі	229
58	Кошимбетова З. Д., Наурызбай Д. Б., Абдигаппарова А.Е. Вербализм вербальды балаларды диагностикалауға арналған тапсырмалар	233
59	Санбаева Б., Есенова К. Сравнительный анализ процессов социально-педагогической адаптации иностранных студентов в образовательных учреждениях Казахстана и Турции: вызовы, стратегии и перспективы»	235
60	Рсалы Г. М.Даярлық тобы балаларын мектепке дайындау мәселелері	243
61	Кәдірбай Ә. Б., Шамбулкерева Б.Н., Нұрхан Д. Е. Есту қабілеті бұзылған балалардың сөйлеу тілін дамыту жолдары мен әдіс-тәсілдері	247
62	Дарменова А.Е Цифрлану жағдайында білім алушылардың трансверсалды дағдыларын дамытудың маңыздылығы	252
63	Аликулова С. А., Болатқызы А. Аутизм – психикалық дамудың бұзылуы	257
64	Гайбуллаева С. С., Алыбай Ж. Жасөспірімдік агрессия – әлеуметтік-педагогикалық мәселе	261
65	Байқоңырова Ж. Балалардағы дизартрия бұзылысына жалпылама сипаттама	265
66	Ахметова Т.Ш. Интертеймент технологиясының заманауи білім берудегі маңызы	268
3 СЕКЦИЯ. ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТРАНСВЕРСАЛДЫ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ БҮЙІНШІ МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ТӘЖІРИБЕЛЕРІ		
67	Сламбекова С.Т. Дарынды балалардың әлеуметтік - эмоционалды әл-ауқатын психологиялық қолдаудың ерекшеліктері	273
68	Ныгманбеков К. М. Педагогтердің кәсіби даму мониторингін зерделеу арқылы даму жоспарын әзірлеу	276
69	Мамыракина Ф. С. Тіл сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының креативті жазылым дағдыларын дамыту»	280
70	Шаханова Э.А., Сманова Л.У. Влияние стиля воспитания на специфику семейных конфликтов в подростковом возрасте	290
71	Ыбырайқызы А., Нұғыманова Н. Ә. Ертегі - халық педагогикасының көне жауһары	297
72	Тусипжанов Б.А. Кемпірқосақ» бейнелеу өнері үйірмесі	301
73	Аханова А. К. Мағжанның маржан мұрасы	304

- танымдық белсенділік-дағдыларды игеру фактісін анықтайтын нәтиже әрі оқу процесіне шығармашылық көзқарас, танымдық қажеттілікке тұрақты қажеттілік іс-шаралар, сондай-ақ жеке қасиеттердің өзгеру факторы, олардың ішінде: әлеуметтік бағдарлау, рефлексияға, ынтымақтастыққа қабілеттілік, мақсатқа ұмтылу, табандылық, танымдық міндеттерді ұсына білу және оларды өз бетінше шеше білу және т. б

- оқушының танымдық белсенділігін дамытуға ықпал ететін педагогикалық шарттар кешенді сипатта болады және мыналарды қамтиды: оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету; танымдық белсенділікті дамытуға бағытталған оқытудың нысандары мен әдістерінің оңтайлы үйлесуі, білімді интеграциялауға бағытталған эвристикалық жаттығулар мен тапсырмаларды қосу; оқу үдерісі мен сыныптан тыс жұмыстарды өзін-өзі дамытуға ішкі мотивацияны қалыптастыруға бағыттау.

Пайдаланған дереккөздер тізімі

1. Қазақстан Республикасының білім туралы 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 Заңы.
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319>
2. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Ұлттық құрылтайдың «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» атты үшінші отырысында сөйлеген сөзі. 2024 жылғы 15 наурыз
3. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского. Книгопродавца-типографа М.О.Вольфа, Москва-СПб. 1882 жыл
4. Поддьяков Н.Н. Основное противоречие развивающейся психики ребенка. Самара, 2006
5. Шамова Т.И., Воровщиков С.Г., Новожилова М.М. Развитие учебно-познавательной компетентности учащихся: опыт проектирования внутришкольной системы учебно-методического и управленческого сопровождения. М., 2009
6. Шамова Т.И. Активизация учения школьников / Т.И. Шамова. – М.: Педагогика, 1982. – 209 с
7. Щукина Г.И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся. М., 1988
8. Щукина Г.И. Проблема познавательной потребности в педагогике / Г.И. Щукина. – М.: Педагогика, 2001. – 351 с.

АКМЕОЛОГИЯ БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ МАНСАБЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӨНІМДІ ӘДІСІ РЕТІНДЕ

Ильясова Лира Мырзагалиевна

«8D01801 – Әлеуметтік педагогика» БББ докторанты

Ибрагимова Карлыгаш Ералыевна

«8D01103 – Педагогика және психология» БББ докторанты

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Астана, Қазақстан

Аңдатпа. Мақалада акмеологиялық тәсіл, акмецентрлік тәсіл, акмеографиялық тәсіл, сондай - ақ болашақ мұғалімнің кәсіби шеберліктің жоғары деңгейіне жетуін анықтайтын білім деңгейін, дағдыларын, жеке қасиеттерін сипаттайтын инновациялық әдіс-акмеограмма сипатталған.

Аннотация. В статье описаны акмеологический подход, акмеоцентрический подход, акмеографический подход, а также инновационный метод-акмеограмма, который описывает уровень образования, умений и личностных качеств, определяющих достижение будущим педагогом высокого уровня профессионального мастерства.

Summary. The article describes an acmeological approach, an acmeocentric approach, an

acmeographic approach, as well as an innovative method - an acmeogram that characterizes the level of knowledge, skills, and personal qualities of a future teacher that determine their achievement of the highest level of professional skill.

Кілт сөздер: акмеология, акмеологиялық тәсіл, акмеоцентрлік тәсіл, акмеографиялық тәсіл, акмеограмма.

Ключевые слова: акмеология, акмеологический подход, акмеоцентрический подход, акмеографический подход, акмеограмма.

Keywords: acmeology, acmeological approach, acmeocentric approach, acmeographic approach, acmeogram.

Қазақстан Республикасында үздіксіз білім беруді реформалау жоғары кәсіби мәдениеті, шығармашылық және әлеуметтік белсенділігі, қоғамдық-саяси өмірде өз бетінше бағдарлай алатын, міндеттерді болашаққа қоюға және шешуге қабілетті кадрлардың жаңа буынын қалыптастыруға бағытталған. Жергілікті әлеуметтік өзгерістер педагогикалық тенденцияларды қайта қарауды, білім беру процесіне жаңа тәсілдерді белсенді дамытуды және мұғалімдерді даярлауды талап етеді. Мұғалімнің рөлінің өзгеруі педагогикалық әдебиетте білім беру парадигмасындағы рөлдердің өзгеруі ретінде белгіленеді. Қазіргі заманғы оқытушы оқыту саласындағы сарапшы ретінде қарастырылады, бұл анықтама оқытушылардың біліктілігін арттыру және міндетті түрде өзін-өзі тәрбиелеу шеңберінде өзін-өзі жетілдіру аспектісін қамтиды. Болашақ мұғалімдерді кәсіби қызметіне дайындаудың қазіргі кезеңінде акмеологиялық тәсіл өзекті болып отыр.

Акмеология-кәсіпқойлықтың шыңына, адамның шығармашылық ұзақ өмір сүруіне қол жеткізудің заңдылықтары мен факторларын зерттейтін ғылым. Ғылыми дереккөздерден адамды жетілдіру, оның өмірі мен қызметіндегі өзін-өзі жүзеге асырудың толықтығы туралы дүниетанымдық идеялар Ежелгі Греция философы Сократтың еңбектерінде көрініс табатыны белгілі. Сократ оқушылармен диалог жүргізу қабілетімен ойды ынталандырудың, пікірталасқа қосудың тамаша үлгісін берді, осылайша өзін-өзі түзету қабілетін қалыптастырды [1].

«Ойластырылған сұрақтардың шабуылы» арқылы Сократ өзінің сұхбаттасушысында интеллектуалды белсенділікті бастады, мәселенің сыртқы жеңілдігі үшін оның терең мәнін көруге және өз шешімдерін өз бетінше шешуге мәжбүр етті.

Шығармашылықтың өзін-өзі жүзеге асыруы олардың рефлексияны өзін-өзі тануын қамтиды. Ерекше проблема ретінде рефлексия ежелгі грек философиясында талқыланатын тақырыпқа айналды. Бұл педагогикалық ойларға үлкен әсер етті және психологиялық ғылымда кеңінен қолданылды.

Чех ойшылы-гуманист, педагог Я. А. Коменский оқушылардың жеке қалыптасуы мәселесімен айналыса отырып, мұғалімнің ерекше рөлі, оның жұмысының өнімділігі, үнемі өзін-өзі жетілдіру туралы айтты: «сонда ғана әр мұғалімнің жұмысы жоғары нәтижелі болады, ал мұғалімнің орны күн астында ең жақсы орын болады. ол тынымсыз жұмыс істейді». Шынайы адам күштерін дамыту арқылы қоғамның әлеуметтік өзгеруін армандаған әйгілі ғалым

И.Г. Песталоцци оқушының табиғатымен үйлесетін жан-жақты және үйлесімді тәрбие идеясын насихаттады. Оқыту мен тәрбиенің үздіксіздігін талап ете отырып, ол педагогикаға «тәрбиелік оқыту» ұғымын енгізді, ол ақыл-ой білімін жеке тұлғаның белгілі бір қасиеттерін тәрбиелеумен біріктіреді, «адамның одан әрі моральдық және кәсіби қалыптасуына ықпал етеді» [2].

К. Н. Вентцельді тәрбиелеу тұжырымдамасындағы жүйе құраушы элемент жеке тұлғаның өзін-өзі бағалау принципі болып табылады. Ол білім беру процесі жеке тұлғаның игілігі үшін бағытталуы керек деп санайды. Жеке тұлғаның өзін-өзі жүзеге асыру факторы ретінде К. Н.Вентцель бостандықты анықтайды. Сонымен қатар, ол әр адамның таңдау еркіндігіне, жеке өмірлік мақсаттарына қол жеткізуге құқығы бар екенін атап өтті. "Бостандық, оның пікірінше, білім беру жүйесін құрудың бірегей критерийі". Басынан бастап

акмеологияның негізгі бағыттарының бірі кәсіпқойлықты дамыту мәселелерін шешуге мүмкіндік беретін тәсілдер мен әдістерді әзірлеу болды. Олар жалпы атаумен біріктірілді-акмеологиялық тәсіл.

Акмеологиялық тәсіл - бұл акмеологиялық мәселелер мен міндеттерді шешуге мүмкіндік беретін принциптер, әдістер мен әдістердің жиынтығы ретінде әрекет ететін негізгі жалпылама ұғым. Сонымен бірге, осы тәсіл аясында нақты акмеологиялық әдістерге басымдықпен негізделген басқа да әдістер қалыптасты. Олардың ішінде мен бірінші кезекте акмеоцентрлік және акмеографиялық деп атағым келеді.

Акмеоцентрлік тәсіл жүйелілік принципіне бағытталған және акмеологиялық зерттеулерде барлық тәсілдерді, жолдар мен әдістерді, соның ішінде басқа ғылымдарға жататын әдістерді акмеологиялық зерттеулерге және талдауға басымдық беру кезінде келісілген қолдануды қарастырады.

Акмеоцентрлік тәсілдің мүмкіндіктері мемлекеттік қызметшілер қызметінің тұрақтылығын, экстремалды басқару жағдайларындағы басшылардың қызметін зерттеу және сипаттау кезінде көрсетілді. Акмеографиялық тәсіл-бұл жеке тұлға мен іс-әрекеттің кәсібилігін дамыту мәселелерін шешуге мүмкіндік беретін жалпылама психологиялық-акмеологиялық әдіс [3].

Акмеологияның әдістемелік құралдары ғылым ретінде акмеологияның қалыптасу процесінде жетілдіріліп, кеңейтілді. Әдістемелік акмеологиялық аспаптардың қалыптасуына екі негізгі фактор айтарлықтай әсер етті: акмеологияның ғылым ретіндегі кешенді, интегративті сипаты және оның жалпы ғылымға - психологияға жақындығы. Нәтижесінде, акмеологиялық зерттеулер мен акмеологиялық тәжірибеде қолданылатын әдістердің кең ауқымын, жалпы ғылымды да, басқа ғылымдардың әдістерін де табуға болады.

Акмеология қалыптасып, оның проблемалық және пәндік өрістерінің кеңеюіне байланысты акмеологиялық әдістер мен технологиялардың өзін құру мәселесі өткір болды. Бұл бағытта қарқынды ғылыми зерттеулер жүргізіле бастады, оның нәтижесі акмеографиялық сипаттамалар мен акмеограммаларды әзірлеу, акмеологиялық және акмеографиялық тәсілдің негізгі ережелерін тұжырымдау, гуманитарлық технологияларды әзірлеу болды [4].

Ең алдымен, мен акмеологияда қолданылатын әдістерге және, әрине, акмеологиялық тәсілдерге жүгінгім келеді. Акмеологиялық зерттеулерде кейбір ғылымдардың жалпы ғылыми әдістерін қолдану мәселелері С.А.Анисимов, Н. И. Конюхов, Б. С. Павлов және басқа авторлардың еңбектеріне арналған. Акмеологиялық зерттеулер мен акмеологиялық тәжірибеде психологиялық әдістер үлкен рөл атқарады. Алынған деректерді талдау негізінен психологиялық емес, акмеологиялық тұрғыдан жүзеге асырылады. Нәтижесінде психологиялық әдістер акмеологиялық ерекшелікке ие болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Акмеология 2010. Методические и методологические проблемы / Под ред. Н. В. Кузьминой, Э. М. Зимичева. СПб., 2000.
2. Ананьев С. Г. Человек как предмет познания. СПб., 2011.
3. Богданов Е. Н., Зазыкин В. Г. Введение в акмеологию. Калуга, 2015.
4. Деркач А. А. Акмеология: личностное и профессиональное развитие человека: Методолого-прикладные основы акмеологического исследования. М., 2020.